

15. 12. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestní odpovědnost zombie

Nenechme se ukolébat falešným pocitem bezpečí: zombie existují!

Asi nejznámějším případem je vztah houby *Ophiocordyceps unilateralis* a stromových mravenců *Camponotus*. Jakmile spora infikuje mravence, houba se v něm zabydlí, pronikne do jeho nervové soustavy a začne promyšlené [dílo zkázy](#).

V první fázi vyvolává třasy mravencových svalů, které dříve či později zapříčiní, že mravenec spadne z vršku stromu na zem. Pak přijde opravdová kontrola. Mravenec ovládaný houbou vyleze na vhodnou rostlinu, nejčastěji na severní straně do výšky 25 centimetrů a zakousne se do hlavní cévy na spodní straně listu. Houba mění strukturu svalů mravencových čelistí, takže čelisti zůstanou pevně sevřené už navždy. Poté mravenec umírá, jak houba postupně prorůstá celým jeho tělem a nahrazuje hmyzí tkáň. Exoskelet však zůstává nedotčen a poskytuje houbě ochranu. Po nějaké době ze zadní části mravencova krku vyrostе stopka, z níž padají spory houby na zem a čekají na další oběť a začátek nového parazitova reprodukčního cyklu.

Je-li to snad z pohledu nedobrovolného hostitele málo děsivé, vosička *Ampulex compressa* je učiněný mistr [lobotomizace](#). Když najde švába, paralyzuje ho rychlým bodnutím do hrudi. Jakmile je šváb ochromen, začne operace. Vosička pomalu zavede žihadlo do švábova mozku a najde správnou nervovou uzlinu, do které vstříkne koktejl jedů. Výsledkem je opravdová zombie: šváb, který stále žije, ale kontrolu nad ním má někdo jiný. Vosička jej chytne za tykadlo a šváb jde poslušně za ní, neschopen odporu nebo útěku. Veden vosičkou vstoupí do jejího úkrytu, nechá se přetočit a naklást si vajíčko na spodní část těla. Larva, která se z vajíčka vylíhne, se prokouše do švábova těla a uvnitř hoduje, dokud nepřijde čas k zakuklení. Šváb tomu všemu napomáhá tím, že výrazně zpomalí svůj metabolismus – asi jako když my dáme maso do ledničky, aby zůstalo déle čerstvé. To už je dosti složitá manipulace oběti!

Vosíci hostící larvy řásníka opustí domácí kolonii a letí se setkat s dalšími postiženými, aby mohli hromadně [kopulovat](#). Řásníci ovšem, ne vosíci. Scéna jako z hororu.

Naštěstí je lidská centrální nervová soustava natolik složitá (dokonce pro nás samotné z velké části stále nepochopitelná), že nás jednoduší parazité nedokáží takto snadno ovládat, řeknete si. Ale je otázkou, nakolik je tato představa oprávněná. Houba dokáže přimět mravence ke komplexnímu jednání, ačkoli jde proti mravencovi o mnohem primitivnější organizmus. U housenek dokáží podobné jednání vyvolat dokonce pouhé [viry](#).

Z pohledu hypotetického vládce lidských loutek by ani nebylo nezbytné přímo ovládat veškeré pohyby oběti (fanoušci sci-fi si z [Honorverse](#) vybaví *nanotech* používaný Mesou k atentátům). Stačilo by třeba zvýšit atraktivitu rychlé odměny oproti oddálené odměně, snížit na polovinu strach z neznámého a podobně; v zásadě by mohlo jít o trochu chemie ve správném mozkovém centru, nic vyžadujícího složité programování hostitele. Převod do konkrétního jednání vyžadujícího plánování, kontrolu motoriky atd. by už obstaral člověk sám. Zvýšená úmrtnost ve výškách, častější pohyb ve tmě nebo jakékoli jiné výsledky vyhovující parazitovi by se pak mohly dostavovat natolik často, aby takové manipulace stály parazitovi za to.

A teď konečně k lidem, protože řešit trestní odpovědnost nešťastných vosíků by nedávalo smysl.

Vezmeme si takového běžného kočičího parazita *Toxoplasma gondii* (slibuji, že se k lidem dostaneme za chvíli, ale musíme začít u Adama, totiž u koček). Tento parazit, když infikuje myši, způsobí nápadné změny v jejich chování: horší kontrolu pohybů, snížený strach, zvýšenou aktivitu, prodloužený reakční čas. Zkrátka vše potřebné pro to, aby se myš stala obětí kočky a toxoplasma mohla dokončit svůj vývojový cyklus, k čemuž potřebuje naše oblíbené domácí šelmy. A protože kočky často sdílejí s lidmi životní prostor, nepřekvapí, že třetina české lidské populace má v těle toxoplasmu.

Podle [výzkumu](#) profesora Flegra má člověk s toxoplazmozou 2,65x vyšší pravděpodobnost dopravní nehody. To už nějaký dopad na trestní odpovědnost bude mít. Neznamená to, že člověk s toxoplazmozou není za své jednání trestně odpovědný. Kritéria odpovědnosti (ovládací složka, rozpoznávací složka) jsou naplněna stále. Ale také to neznamená, že za vše může výhradně dotyčný.

Číslo hovoří jasně: 2,65x více dopravních nehod. S vědomím jisté vulgarizace můžeme říci, že člověk s toxoplazmozou může v průměru za dopravní nehodu jen z 38 % ($1 \div 2,65$) oproti člověku bez toxoplazmozy. To samozřejmě musí být nějak reflektováno v trestním řízení.

Je však obtížné říci, jakou formou a jakou měrou se to má zohlednit. Znamená to, že člověk s diagnostikovanou toxoplazmozou má dostat jen 38 % trestu? Upřímně říkám, že nevím, ale pokud bych jako obhájce řešil případ dopravní nehody způsobené přílišným riskováním, poradil bych klientovi, necht' si zajde na testy. Měl by šanci 1:3, že test vyjde z pohledu obhajoby výhodně, a pak nastane *zajímavý právní problém*.

Mimochodem, je sporné, zdali toxoplasma může manipulovat lidi k přijímání větších rizik (Flegr a spol.), či zda jednoduše zhorší koordinaci natolik, že zapříčiní zvýšenou nehodovost větší nešikovností a zpomalenými reakcemi (jiná část vědecké obce). Snížená odpovědnost za nehodu zůstává, vždy v tom hraje roli infekce, ale je to důležité pro posouzení, u kterých trestných činů to ještě může hrát roli.

[Zahraníční výzkum](#) tvrdí, že studenti ekonomie mají 1,4x vyšší pravděpodobnost toxoplazmozy v porovnání se studenty biologie. Podobně je korelace mezi toxoplazmozou a ochotou opustit pracovní místo a začít podnikat. To naznačuje, že *Toxoplasma gondii* může lidem posunout vnímání rizik a potřebu zvýšení výdělku. Ač jsme v tom vlastně omylem, jen jako vedlejší oběť mechanismu určeného pro manipulaci hostitelských hlodavců, toxoplasma má vliv i na náš vztah k penězům.

Tedy až budete obhajovat případ příliš divokého podnikání, víte, co máte dělat ...

Jestliže lidské jednání dokážeme ovlivňovat i pouhým složením masti (k dispozici >>> [zde](#)) a jestliže iluze introspekce (k dispozici >>> [zde](#)) je nejspíš jen kognitivním zkreslením, automatická plná právní odpovědnost člověka vypadá jako stále větší fikce.

JUDr. Ing. Jan Vučka,
advokát v Praze

Tel.: 775 188 252

e-mail: vucka@vucka.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)